

Džo, oko pedeset godina, seda kosa, sobna haljina, papuče, u svojoj sobi.

SAMJUEL BEKET:

1.

S leđa gledano, sedi na ivici svog kreveta, napet stav, ustaje, ide prema prozoru, otvara ga, gleda napolje, zatvara prozor, povlači zavesu, zastaje nepomično, napet stav.

2.

Identično (s leđa gledano), ide od prozora prema vratima, otvara ih, gleda van, zaključava vrata, stavlja ključ u džep, povlači zastor na vrata, zastaje nepomičan, napet stav.

3.

Odlazi od vrata prema plakaru, otvara ga, gleda unutra, zaključava plakar, stavlja ključ u džep, zastaje nepomičan, napet stav.

4.

Odlazi do plakara do kreveta, četvoronoške gleda pod krevet, uspravlja se, seda na krevet, na isto mesto kao i na početku, počinje da se opušta.

5.

S lica gledano, sedi na krevetu, opušten, zatvorenih očiju. Jedan časak, zatim se kamera lagano približava dok se lice ne pojavi u velikom planu. Prva reč teksta zaustavlja to kretanje.

KAMERA

U početku prati glumca u stalnom rastojanju dovoljnom da se ceo vidi. Zatim, između prvog i zadnjeg velikog plana lica, niz vrlo sporih pokreta unapred ka licu, devet ukupno, desetinu santimetara svaki. Dakle, jedno pomeranje, metar otprilike, između prvog velikog plana, kada glas zaustavi kretanje prvi put, i zadnjeg velikog plana. Svaki put kada se glas ponovo zaustavlja oštro svaki od tih devet kretanja kamere unapred koja ne treba više da se pomera sve dok glas ne naznači stanku. Tri sekunde otprilike između zaustavljanja glasa i početka kretanja unapred, što se produžava nekoliko sekundi otprilike pre nego što bude zaustavljen glasom koji nastavlja.

GLAS

Ženski, dubok, čist, udaljen, malo obojen, početak nešto sporiji od normalnog početka i strogo uzdržan. Pauza između rečenica — najmanje jedan sekund, između paragrafa oko sedam sekundi, bilo tri sekunde pre nego što kamera počne svoje kretanje unapred i četiri dok ne bude zaustavljena glasom koji nastavlja.

LICE

Skoro nepomično od početka do kraja, bez treptaja tokom paragrafa, nepomično izuzev kada održava pojačavanje napetosti i slušanja.

PAŽNJA

Kratka opuštanja između paragrafa kada glas zamukne, napetost može da oslabi na različite načine sve dok ne bude ponovo uspostavljena glasom koji nastavlja.

GLAS ŽENE:

— Džo...
On otvara oči, sluša.
— Džo...
Puna pažnja.
— O svemu razmislio?... Ništa propustio?... dolijao a?... Van sveta, bez nade... Ne gasiš... Ne plašiš se da te spazi stenica?... Reci, Džo... Ne ležeš?... Ko ti je namestio taj krevet?... Promenio si ga, zar ne?... To ništa nije pomoglo?... Ili je to već srce?... Srce u petama čim ugasiš... Skrhani najzad... Reci, Džo...

KAMERA SE Približava

— Sutra sreća, rekao si mi... Zadnji put... Oblačeći mi kaput... Otmien do kraja... Sutra sreća... Reci to opet, Džo, niko te ne čuje... Hajde, Džo, sa akcentom reci to još jednom i slušaj sam sebe... Sutra sreća... Jednom da je i to tačno... Kada o svemu promisliš...

KAMERA SE Približava

— Čuj, taj pakao za groš koji ti zoveš svojom glavom... U njoj me ti čuješ, zar ne?... U tvojim mislima... U njima si slušao tvoga oca... Zar mi nisi tako rekao?... Kada je

RECI DŽO

počeo da ti govori... Jedne junske noći... Da se godina ma ne zaustavi... Sa prazninama... Iza tvojih očiju... Tako da si najzad nadvladao... Ugušen... Mentalni „serrekiki“ kako si ti govorio... Jedna od tvojih najsrećnijih formula... Bez toga, on bi te još obasipao prekorima... Pa, zatim, tvoja majka kada dođe njen čas... „Milost, Džo, milost, svi te optužuju“... Sve slabije i slabije, dok je nisi dokrajčio... Pa drugi... Čitava banda pasa... Ljubav što ti je data... Bog zna zašto... Protkano sažaljenjem... Ono što je najčvršće. I eto te sada... Jedna jedina strast... Ubijati mrtve u tvojoj glavi...

KAMERA SE Približava

— Postoji li danas iko ko te voli?... Igde iko da te žali?... Reci, Džo... Ta upišulja što dolazi subotom, to plaćaš, zar ne?... Toliko svaki put... To te sigurno ne upropašćava... Pazi da ti ne ponestane... Nisi mislio o tome?... Reci, Džo... Ako bi ti mi nestali... Sve mrtve duše koje žive i koje treba ugasiti... Ostalo bi ti samo da učmaš u krevetu u tvojoj staroj smrdljivoj sobnoj haljini i da slušaš sam sebe... Tog stalnog obožavaoca... Sve slabijeg i slabijeg, sve dok ne skončaš... To je ono što hoćeš?... Dobro delo i grobna tišina... Taj raj siromašnih očekivan čitavog života... Reci, Džo...

KAMERA SE Približava

— Kakav sam glas imala u početku!... Kada sam počela... Da ti govorim o nečemu... Reci, Džo... Novac!... Kao one letnje večeri pod brestovima... Usred golubova... Držeći se za ruke i zaklinjući se... Koliko ti se moja dikcija dopadala!... Razlog više za ushićenje... Moj glas: bistra voda sa litica... Da se poslužim tvojim izrazom... Ah, da skuješ rečenicu... Bistra voda sa litica... Nisi mogao da se nasištiš... Malo zamućen sada... Grlo... Koliko još vremena po tvome?... Do poslednjeg daha... Čuj, kada ti smisao izmiče... Samo poneka reč tu i tamo... To je najgore, zar ne?... Reci, Džo... Zar mi nisi tako rekao... Naši udovi... Poneka reč tu i tamo... Napor da se shvati... Čemu to, Džo?... Zašto tako postupiš?... Kada si skoro iznemogao... Šta je tada važno?... Ovo što mi pevamo ovde?... To bi trebalo da bude najbolje... Još jednom skoro iznemogao... Još jedan otrovan... I to je najgore... Zar mi nisi tako rekao?... Šapat... Po neka rec tu i tamo... Napor da se shvati... Glava sustala od misli... To mora da se zaustavi... Moraš da zaustaviš... A ako ne uspeš?... Nikad mislio na to?... Reci, Džo... A ako se to nastavi... Šapat u tvojoj glavi... Ja u tvojoj glavi šapučen ti nešto... Smisao ti izmiče... Sve dok ne dođeš... da nam se pridružiš... Reci, Džo...

KAMERA SE Približava

— Kako je sada tvoj Gospod?... Uvek na usluzi?... Uvek otvorene utrobe?... Za oproštaj greha Našeg Džoa... Čekaj samo kada On počne... Da ti govori... Kada budeš završio sa sobom... svi tvoji mrtvi nanovo mrtvi... Prikovan za krevet u truležu... Zdravlje prilično za takvu olupinu... Podnadulost s vremena na vreme... Grobna tišina bez crva... Za cenu tvojih napora... Sve dok jedne noći... „Bezumniče, tvoja duša“... Tigovsko vlakno za omču... Nisi mislio na to?... Reci, Džo... Kada On počne... Da ti govori... Kada budeš završio sa sobom... Ako ikada to uspeš...

KAMERA SE Približava

— Dosta si ti toga dobio... Tih gadosti... Ko zna zašto... Čak i ja... Ali ja sam našla bolje... Čuo si o tome, zar ne?... Bolje u svakom smislu... Mekše... Snažnije... Nežnije... Lepše... Manje prljavo... Časno... Verno... Zdrava duha... Da, ja sam našla izlaz... Manje-više... Ne kao drugi...

KAMERA SE Približava

— Drugi... Znaš šta hoću da kažem?... Reci, Džo... Zelena... Uska... Uvek bleđa... Bledih očiju... Iz duše svetlost... Da se poslužim tvojim izrazom... Način na koji su se otvarale kasnije... Jedinствен... U tvom iskustvu... Znaš na šta mislim?... Reci, Džo... To je bila ljubav... Sutra sreća... Gurajući je u njen kaput od kamilje kože... Velika dugmeta od roga koje nije mogla da zakopča... Karta u tvome džepu za jutarnji let... Dobro je prošla, zar ne?... Pod ledinu... Nego kako... Od prvog udara... Odmah se povuče... Nema više straha od ogovaranja...

KAMERA SE Približava

— Ne znaš šta se desilo... Ništa nije rekla... Samo oglaš... Sirotica, prerano nestala... Device-sveti-molite-dušiodmor... Da ti ispričam?... Ne zanima te... E, baš hoću... Sitnica prema ostalom... To je ono, Džo... Uvek oštro... Nije vreme za uzmicanje... Kada si se već skoro predao... Prestaću... Zadnji put... Sem ako te tvoja upišulja voli... I to ćeš najzad biti ti... Taj stari dim bez vatre... Sve dok je potrebno... Da trovanje prestane... Zatim tebi draga tišina... Puna glava... Da sve kruniš... I da okonča... Ljubav nad ljubavima... Jedne prljave zimske noći... „Tane, na nas je red”...

KAMERA SE Približava

— Čuj... Blaga letnja noć... Sve počiva... Ona ne... Sedi na svome krevetu... Ah, znala vas je one božanske noći... Na mesto svog odela podsuknja od lavande... Ti znaš koja... Mekšum mora kroz otvoren prozor... Ustaje najzad i iskrada se napolje... Takva kakva je... Mesec... Vrbena... Silazi kroz vrt i ispod prorova... Po algama vidi da nadolazi plima... Silazi do obale i leže licem u vodi... Ukratko, to ne ide... Diže se najzad sasvim mokra i penje se prema kući... Izvlači Gillette... Manka, koju si joj ti preporučio za suvišne malje... Ponovo silazi kroz vrt i ispod pronova... Vadi oštricu i leže u vodu postraniče... Još jednom, opet ne ide... Sećaš se koliko se plašila bola... Zavija vene krpom istrgrutom iz podsuknje... Ustaje ponovo i penje se prema kući... Mokra svila prilepljena joj za kožu... Sve to opet zbog tebe, Džo?... Reci, Džo... Uzima pilule... Ponovo silazi kroz vrt i ispod prorova... Guta ih u hodu... Sablasni čas... Mesec zalazi za goru... Žal tone u mrak... Titra srebrna površina... Ona zastaje i gleda... Zatim se upućuje pećinama... Zamisli taj trenutak... Šta se zbiva u njenoj glavi... Da to učini... Zamisli... Vukući noge kroz vodu kao derište... Guta još u hodu... Da nastavim?... Reci, Džo... Leže najzad licem metar od vode... Ovog puta setila se svega... Guta zadnje... To je bila ljubav... Izdubljuje u kamenu mali ležaj za svoje lice... Zelena... Uska... Uvek bleđa... Bledih očiju... Izraz koje su one imale pre... Način na koji su se otvarale posle... Iz duše svetlost... Baš tvoje reči, zar ne?... Reci, Džo...

GLAS SLABI DO JEDVA ČUJNOG, IZUZEV REČENICA KURZIVOM MALO VIŠE NAGLAŠENIH.

— To je priča... Čuo si je... Nejasnija... Sada zamišljaj... Zamišljaj... Licem u kamenu... Usne na kamenu... Kamenu... Džo, na obali... Žal u tami... Džo, Džo... Nikakav zvuk... Za kamenje... Kamenje... Reci, Džo, niko te ne čuje... Reci, Džo, to otvara usne... Usne... Zamisli ruke... Zamisli... Smotane na kamenu... Kamenu... Zamisli oči... Oči... Svetlost duše... Mesec juni... Kakva divna godina... Dvojke... U kamenju... Ruke... Do odlaska... Zamisli ruke... Zamisli... Šta to igraju... U kamenju... Kamenju...

SLIKA NESTAJE, GLAS KAO I RANIJE:

— Šta miluju... Do odlaska... To je ljubav... To je bila ljubav... Zar ne, Džo... Reci, Džo... Ne misliš tako... Pored nas... Pored njega... Reci, Džo... Reci, Džo...

KRAJ SLIKE I GLASA

Prevela: Miroslava JOVANOVIĆ

JUHÁSZ FERENC

ZLATO

Zena se igra sa pundom retke kose, zatim se glasno nasmeje, u njine otvorene, prljave ručice kašike i hleb daje. Brojni suhonjavi vratovi, kao nad vodu ruže nad vrelim tanjirima se nadnose, u mirisima kupaju crvene vratove.

I dok u ovoj magli njine oči kao zvezde, kao posebni svetovi sjaje, dole u supi zlatni kolutovi plove.

CVET TIŠINE

Tišina je procvetala s velikim žilama lista tuga ne vrišti ne vrišti ne slamaj me sa tvojim očima ne raspinji me da jaučem sa živim plačnim meso organi mi se suše smrt me prekriva plavim

Živci mi se pružaju u vlažnu prazninu kao kraci omotavaju se oko zvezda-ribica opija ih vrela sluzavo sam zeleno oko želje mi se pale obrće podigne me iz dubina oslobodi maske ravnoduš-

čuo sam kako jedan jelen peva odlutajmo u te tamo je drveće nemosti vitko a lišće satkano od tamo se klati rogovlje srne i cvetaju crvene ptice srce mi iz tvoga srca niče na mesečini se otvara

STARCI

Otac mi pljuje krv i osmehuje se, tugu ne poznaje, pluća mu kamena prašina izjela. Mati liči na jesenje sušone.

Sede na klupi, starci, dva uvela cveta ruže. Kao na nekoj zvezdi, na vrcavoj svetlosti sede.

Ferenc Juhasz predstavlja jednu od najznačajnijih ličnosti savremene mađarske poezije. Rođen je 1928. godine u Baji. Posle teškog delinjsva upisuje se na studije i radi kao lektor. Njegova poezija je kod čitalačke publike i kritičara postigla velik uspeh i veoma mlad dobija najvišu književnu nagradu Košut. Posle ovih prvih, lakih i prividnih uspeha F. Juhasz je krenuo novim, u mađarskoj poeziji još neispitanim putevima i izazvao čitavu buru komentara. Naročitu pažnju privukle su njegove poeme „Porodica Santa”, „Moj otac”, „Kraljević koji je želeo da postane besmrtn”, „Bludna država”, i druge. Naročito zanimljiva po strukturi i kazivanju je prvo navedena poema u kojoj pesnik peva o jednoj seljačkoj porodici i daje nešto idealiziranju sliku uzdizanja seljaštva: radosti zbog oslobađanja zemlje, agrarne reforme, žetve. Ferenc Juhasz je u svojim pesmama izgradio svoj osobeni svet koji ne izaziva samo iznenađenja i priviđenja, već predstavlja realnu sliku svega onoga što nas okružuje.